

K ZISŤOVANIU NÁZORU MALOLETÉHO V KONANÍ PRED VŠEOBECNÝM SÚDOM

Argumentácia sťažovateľa, že všeobecné súdy nevypočuli maloletého a nezisťovali jeho názor týkajúci sa jeho zverenia do starostlivosti jedného z rodičov, sama osebe bez zohľadnenia ďalších relevantných skutočností (napr. vek maloletého, vypočutie maloletého znalcom) nie je spôsobilým/postačujúcim dôvodom na vyslovenie porušenia označených základných práv sťažovateľa.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 659/2017 z 24. októbra 2017)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. októbra 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcu Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť J. L., zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Novotným, A. Sládkoviča 1801/4, Dolný Kubín, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 4 P 78/2013 a jeho rozsudkom zo 14. februára 2017 a postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 35/2017 a jeho rozsudkom z 25. júla 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. L. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. októbra 2017 doručená sťažnosť J. L., (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 P 78/2013 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a jeho rozsudkom zo 14. februára 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 35/2017 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“) a jeho rozsudkom z 25. júla 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti vyplýva, že okresný súd v napadnutom konaní rozhodoval o návrhu J. L. – manželky sťažovateľa („ďalej len „navrhovateľka“ alebo „matka maloletého“) doručenom 3. decembra 2013 o rozvod manželstva a o úpravu práv a povinností k maloletému T. L., nar. ... (ďalej len „maloletý“). Sťažovateľ v napadnutom konaní navrhol, aby bol maloletý zverený

do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a tiež podával návrhy na nariadenie predbežného opatrenia.

Okresný súd vo veci samej rozhodol napadnutým rozsudkom č. k. 4 P 78/2013-559 zo 14. februára 2017 tak, že

- manželstvo sťažovateľa a navrhovateľky rozviedol,
- maloletého zveril do osobnej starostlivosti navrhovateľky s právom oboch rodičov zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok,
- zaviazal sťažovateľa platiť na výživu maloletého 70 € mesačne,
- určil styk sťažovateľa s maloletým tak, že je oprávnený stretávať sa s ním každý párný víkend v mesiaci od piatku 17.00 h do nedele do 17.00 h a každý nepárny týždeň od stredy od 16.00 h do štvrtka do 7.00 h, pričom sťažovateľ maloletého prevezme aj odovzdá v bydlisku navrhovateľky,
- navrhovateľku zaviazal povinnosťou informovať sťažovateľa každú nepárnu nedeľu o 17.00 h telefonicky, resp. cez sociálne siete o maloletom a umožniť sťažovateľovi telefonicky, resp. cez sociálne siete kontakt s maloletým,
- návrh sťažovateľa na striedavú osobnú starostlivosť zamietol,
- vo zvyšku zamietol návrh navrhovateľky.

Sťažovateľ podal odvolanie proti druhému až šiestemu výroku a navrhovateľka proti tretiemu, štvrtému a piatemu výroku napadnutého rozsudku okresného súdu.

O odvolaniach rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom č. k. 11 CoP 35/2017-652 z 25. júla 2017 tak, že rozsudok okresného súdu

- potvrdil vo výrokoch o zverení maloletého do osobnej starostlivosti navrhovateľky, o zamietnutí návrhu sťažovateľa na striedavú osobnú starostlivosť a vo výroku, ktorým zamietol návrh navrhovateľky vo zvyšnej časti,
- zmenil vo výroku o výživnom tak, že zaviazal sťažovateľa platiť na výživu maloletého sumou 90 € mesačne, vo výroku o úprave styku tak, že pridal režim stretávania sa sťažovateľa s maloletým v čase veľkonočných a vianočných sviatkov, a piaty výrok o informačnej povinnosti navrhovateľky zrušil.

Sťažovateľ namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že napadnuté rozsudky konajúcich súdov sú nepreskúmateľné pre nedostatok riadneho odôvodnenia. Sťažovateľ uvádza, že v napadnutých konaniach navrhol, aby bol maloletý vypočutý, resp. aby bol relevantne zistený jeho názor podľa § 38 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), resp. podľa § 43 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“) a podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa. Okresný súd nezistil názor maloletého a ani ho nevypočul, pričom tento postup v napadnutom rozsudku ani relevantne nevysvetlil. Krajský súd v napadnutom rozsudku poukázal na to, že maloletého vypočul znalec, pričom poukázal na nízky vek maloletého. Sťažovateľ nesúhlasí s uvedenými právnymi názormi, uvádza, že maloletý v čase rozhodovania okresného súdu prípadne krajského súdu „s ohľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť bol schopný formulovať svoj vlastný názor, resp. sa slobodne vyjadriť k prejednávanej veci a tento názor mal byť súdom zistený spôsobom zodpovedajúcim jeho veku a rozumovej vyspelosti...“.

Sťažovateľ ďalej uvádza:

„14. O maloletom tak príslušné súdy rozhodovali bez prihliadnutia na jeho názor, tento nezisťovali ani cestou kolízneho opatrovníka (v súlade s ust. § 21 zákona o sociálnoprávnej ochrane detí).“

Navyše práva maloletého neboli dostatočne zabezpečené ani v rámci jeho zastúpenia, nakoľko na pojednávaní dňa 26. 11. 2015 pojednával okresný súd aj napriek neospravedlnenej neprítomnosti kolízneho opatrovníka ako zástupcu maloletého.“

V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na právne závery v náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 454/2011 a tiež v nálezoch Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3304/13 a IV. ÚS 3900/14. Následne sťažovateľ uvádza:

„16. Za daných okolností je tak sťažovateľ presvedčený o tom, že nevypočutie maloletého v konaní a nezistenie jeho názoru ani prostredníctvom kolízneho opatrovníka a ani prostredníctvom znalca je zásadným pochybením, ktoré je umocnené aj tým, že všeobecné súdy túto vadu ani vo svojich rozhodnutiach náležite neodôvodnili a zaťažili tak dané rozsudky namietaným ústavným deficitom.“

Sťažovateľ ďalej namieta, že konajúce súdy sa nekriticky stotožnili so závermi znalca PhDr. J. Š., PhD., č. 33/2016, nezohľadnili ostatné dôkazy a nevyhodnotili ich vo vzájomnej súvislosti. Osobitne sťažovateľ namieta, že konajúce súdy neprihliadli na súkromný znalecký posudok znalca PhDr. K. K. č. 1/2017, ktorý predložil. V tejto súvislosti sťažovateľ uvádza:

„... znalcovi zásadne neprislúcha vyjadrovať názor na prejednávanú vec, prípadne navrhovať úpravu pomerov účastníkov konania. Odporúčanie znalca o frekvencii styku nemôžu byť bez ďalšieho podkladom pre rozhodnutie súdu, pretože hodnotenie dôkazov a zodpovednosť za rozhodnutie má súd, navyše keď súd nie je v tomto smere viazaný závermi znalca o rozsahu a frekvencii styku rodiča s dieťaťom.

Za týchto okolností potom súdy porušili jednu zo základných zásad civilného konania, teda že súd hodnotí každý dôkaz jednotlivo a všetky v ich vzájomnej súvislosti, pričom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, v dôsledku čoho bol uvedený znalecký posudok pre oba súdy prakticky nespochybniteľný.

Súdy tak skutočne relevantne a racionálne nezdôvodnili, prečo je posudok č. 33/2016 PhDr. J. Š., PhD. tak zásadný, že ním bolo negované právo sťažovateľa rovnako ak ako aj maloletého na rovnocennú výchovu od oboch rodičov bez ohľadu na ich povahu, osobnostné rysy a sociálne pomery.

18. V danej súvislosti potom sťažovateľ poukazuje aj na znalecký posudok PhDr. K. K. č. 1/2017, ktorý však všeobecné súdy nezohľadnili pri svojom rozhodovaní, nakoľko okresný súd v odôvodnení rozsudku iba uviedol, že tento znalecký posudok pri rozhodovaní nebral do úvahy, pretože tento bol podľa jeho názoru zameraný jednostranne na vyšetrovanie osobnosti otca a preto nebol spôsobilý byť dôkazom v predmetnom konaní.

Navyše skutočnosť, že predmetom znaleckého skúmania u PhDr. K. K. bol iba otec maloletého, bola zapríčinená nedostatkom súčinnosti zo strany matky a jej neochotou zúčastniť sa dané znaleckého skúmania ako aj (vzhľadom k silne oklieštenému spôsobu úpravy stretávania sa sťažovateľa s maloletým) nemožnosťou dostaviť sa s maloletým k znalcovi počas úradných hodín, pretože mu to v danom čase matka neumožnila.

V danej súvislosti sťažovateľ iba dodáva, že na znalecký posudok sa v danej veci čakalo takmer jeden rok, čo je vo veciach starostlivosti súdu o maloleté skutočne neprímerane dlhý čas a preto aj z tohto dôvodu požiadal o vypracovanie (súkromného) znaleckého posudku.

Sťažovateľ preto zdôrazňuje, že predložený znalecký posudok č. 1/2017 je spôsobilý prispieť k náležitému objasneniu veci a bol získaný zákonným spôsobom. Preto aj tento postup súdov, ktorým bol daný dôkaz celkom opomenutý a vyhodnotený ako nespôsobilý byť dôkazom v predmetnom konaní, považuje za postup znemožňujúci účastníkovi konania aby uskutočňoval

jemu patriace procesné práva porušujúci jeho práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.“

Podľa sťažovateľa postupom konajúcich súdov v napadnutých konaniach došlo k zbytočným priet'ahom a tiež k neefektívnemu konaniu týchto súdov, čím bolo porušené jeho základné právo na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ v tejto súvislosti uvádza, že predmetom konania bolo rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému, ktorá tvorí bežnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, kde je ustálená judikatúra s tým, že v prejednávanej veci nebol prítomný prvok skutkovej alebo právnej náročnosti. Sťažovateľ zároveň zdôrazňuje, že *„uvedené konanie pre neho má a malo zásadný význam, nakoľko išlo o konanie týkajúce sa maloletého, teda jeho jediného dieťaťa. U týchto konaní sa navyše aj obecné prezumuje zvýšený význam predmetu konania pre účastníka.“*

Sťažovateľ ďalej argumentuje tým, že jeho správanie neprispelo k celkovej dĺžke napadnutých konaní – na výzvy okresného súdu reagoval, zúčastňoval sa pojednávani. K jeho návrhom na nariadenie predbežných opatrení sťažovateľ uvádza, že *„tieto samozrejme neboli vedené snahou predlžovať konanie, ale iba nutnosťou mať aspoň dočasne upravený styk s maloletým. Pokiaľ by totiž uvedené návrhy nepodával, nemal by počas daného konania ani možnosť stretávať sa s maloletým. V danej súvislosti sťažovateľ ešte dodáva, že ak by v konaní bolo meritórne rozhodnuté skôr, nemusel by podávať ani tolko návrhov na vydanie predbežného opatrenia. Navyše sťažovateľ poukazuje aj na fakt, že o časti týchto návrhov na vydanie predbežného opatrenia bolo rozhodnuté až po uplynutí zákonnej lehoty stanovenej v procesnom predpise.“*

Na neprimerané dĺžku súdneho konania na okresnom súde si ostatne sťažovateľ aj v konaní viac rázy sťažoval a to svojimi sťažnosťami zo dňa 14. 01. 2015, 11. 05. 2015, 05. 08. 2015, 26. 08. 2015, 09. 10. 2015, 21. 01. 2016, 05. 02. 2016, 17. 03. 2016 a 12. 08. 2016.“

Napokon sťažovateľ argumentuje tým, že okresný súd v napadnutom konaní neefektívnym a nesústređeným postupom spôsobil, že nedošlo k odstráneniu stavu právnej neistoty v primeranej lehote, pričom vzhľadom na predmet konania mali konajúce sudy postupovať s osobitnou rýchlosťou. Sťažovateľ ďalej uvádza:

„Samotné konanie na súde prvej inštancie bolo začaté už dňa 03. 12. 2013 pričom okresný súd vo veci rozhodol po viac ako 3 rokoch a 3 mesiacoch – dňa 14. 02. 2017. Uvedenú dĺžku konania tak považuje sťažovateľ za neprimerane dlhú najmä s ohľadom na skutočnosť, že beh času, obzvlášť v konaní o starostlivosti o maloletých, môže mať nezvratné následky, a to najmä na vzťah maloletého s rodičom, s ktorým po túto dobu nežije.“

Vo veci sa uskutočnilo 6 pojednávani na okresnom súde (25. 09. 2014, 30. 10. 2014, 05. 03. 2015, 30. 07. 2015, 26. 11. 2015 a 14. 02. 2017) a jedno na krajskom súde, pričom v konaní bol vyhotovený jeden znalecký posudok na základe ustanovenia okresného súdu.

Nečinnosť okresného súdu (resp. jeho neefektívnu a neúčelnú činnosť) sťažovateľ namieta aj v prípade neprimeranej lehoty potrebnej na vypracovanie znaleckého posudku. Okresný súd uznesením zo dňa 13. 01. 2016... ustanovil za znalca PhDr. J. Š. PhD., ktorého poveril vypracovaním znaleckého posudku v lehote 50 dní od doručenia uznesenia o ustanovení znalca. Napriek vyššie uvedenému, znalecký posudok bol vypracovaný až ku dňu 07. 11. 2016, čo vzhľadom na skutočnosť, že sa jedná o konanie o starostlivosti súdu o maloletých, predstavuje viac ako flagrantné prekročenie súdom stanovenej lehoty, bez efektívneho riešenia

vzniknutej situácie okresným súdom napr. prostredníctvom uloženia sankcie znalcovi vo forme poriadkovej pokuty.“

Podľa sťažovateľa porušením základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie a tým, že vec nebola prerokovaná v primeranej lehote a bez zbytočných prietáhov, došlo aj k porušeniu základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, *«nakolko neposkytnutím účinnej ochrany jeho právam a slobodám v primeranej dobe došlo k porušeniu jeho základného práva na nerušený rodinný život, s ktorého porušením je spojená nevyčísliteľná nemateriálna ujma spočívajúca najmä v nemožnosti riadne rozvíjať a udržiavať vzťah medzi maloletým...*

Pokiaľ išlo o úpravu styku predbežnými opatreniami (t. j. v období od apríla 2014, resp. od novembra 2014 do právoplatnosti rozsudku krajského súdu, t. j. do 11. 08. 2017) mal sťažovateľ umožnený styk s maloletým každú sobotu v mesiaci od 14:00 hod. do 18:00 hod za prítomnosti matky, resp. každú párnú sobotu v čase od 09:00 hod do 17:00 hod a každú nepárnu nedeľu od 09:00 hod. do 17:00), tak v tomto viac ako trojročnom období mal sťažovateľ možnosť pobývať s maloletým iba 2,5 % času, resp. 6 % času a to ešte za prítomnosti matky maloletého.

Takáto úprava je o to absurdnejšia v situácii, kedy sa vyvíjala osobnosť maloletého, nakolko je všeobecne známou skutočnosťou, že osobnosť človeka sa utvára do jeho 3 rokov...

28. Fakticky tak došlo k nenapraviteľným škodám, nakolko sťažovateľ sa jednak v dôsledku predbežných opatrení okresného a krajského súdu a súčasne aj v dôsledku daných prietáhov nemohol viac ako 3 roky podieľať na výchove svojho jediného dieťaťa, nakolko za takú výchovu totiž bezpochyby nie je možné považovať iba „zdvorilostné“ stretávania sa s maloletým za prítomnosti jeho matky.

Na jednej strane tak bol rodinný život sťažovateľa po dobu viac ako 3 rokov oklieštený na absolútne minimum, avšak na strane druhej nebola matka maloletého vo svojej výchove nikým a ničím obmedzovaná.

29. Súčasne ani samotné meritórne rozhodnutie nenapravilo zásadný nepomer v starostlivosti o maloletého, hoci sa zvýšila možnosť sťažovateľa tráviť čas s maloletým na cca 19 % času, pretože nie je možné konštatovať, že by sa právo styku sťažovateľa s maloletým ani len priblížilo k polovici času, tak ako sťažovateľ požadoval svojím návrhom na striedavú starostlivosť.

Práva rodičov na starostlivosť o dieťa sú totiž zásadne rovnaká a toto právo sťažovateľa nie je naplnené stykom po cca pätinu času, navyše keď nie je daný žiaden legitímny záujem, ktorý by tento zásah (odchýlku) mohol ospravedlniť.

Pokiaľ krajský súd argumentoval nedostatočnou komunikáciou medzi sťažovateľom a matkou pri rozhodovaní o striedavej starostlivosti, nie je zrejmé, z akých dôkazov vychádzal, keď takýto záver vztiahol aj na sťažovateľa, nakolko zo strany sťažovateľa k takýmto obštrukciám nedochádzalo.

Navyše absencia komunikácie medzi rodičmi, popr. ich vzťah nemôže byť dôvodom obmedzenia práv jedného z rodičov tým, že dieťa je zverené do osobnej starostlivosti iba jedného z nich, navyše keď bolo zverené do starostlivosti toho rodiča, ktorý je za špatnú komunikáciu zodpovedný, čo vo svojom dôsledku znamená, že je tento rodič za svoju nekonštruktívne správanie ešte aj odmenený tým, že má dieťa zverené.

Krajský súd potom podľa sťažovateľa pochybil aj tým, že zrušil výrok V. rozsudku okresného súdu a to aj v časti kde bolo sťažovateľovi umožnené komunikovať cez sociálne siete s maloletým, nakolko tým ešte viacej redukoval už aj tak minimálny styk s maloletým.

Styk rodiča s dieťaťom je totiž potrebné chápať nielen ako priamy styk, teda osobný kontakt rodiča s dieťaťom po súdom stanovení alebo rodičmi dohodnutú dobu, ale súčasne aj ako nepriamy styk, ktorý je realizovaný prostredníctvom najrôznejších foriem komunikácie ako je kontakt prostredníctvom listov, telefonátov, SMS správ, e-mailov alebo iných foriem elektronickej komunikácie (napríklad prostredníctvom programu Skype alebo sociálnej siete Facebook).».

Na tomto základe sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo (sťažovateľa, pozn.) ... na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy SR, 41 ods. 4 Ústavy SR a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru boli porušené postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn.: 4 P/78/2013 a jeho rozsudkom č. k.: 4 P/78/2013-559 zo dňa 14. 02. 2017 ako aj postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn.: 11 CoP/35/2017-652 a jeho rozsudkom zo dňa 25. 07. 2017, č. k. 11 CoP/35/2017-652.

2. Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 25. 07. 2017, č. k. 11 CoP/35/2017-652 a rozsudok Okresného súdu Námestovo, č. k.: 4 P/78//2013-559 zo dňa 14. 02. 2017 sa zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. (Sťažovateľovi, pozn.)... sa priznáva finančné zadosťučinenie v sume 5.000,- eur, ktoré mu je Okresný súd Námestovo povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Námestovo je povinný nahradiť (sťažovateľovi, pozn.)... trovy konania vo výške 374,81 eur na účet jeho právneho zástupcu... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje tým, že mu konajúce súdy „svojím postupom spôsobili nielen materiálnu ale aj nemateriálnu ujmu spojenú jednak s prežívaním stavu právnej neistoty zapríčineným dlhotrvajúcim konaním a najmä odlúčením od maloletého dieťaťa, a taktiež aj ujmu jeho maloletému dieťaťu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia s ohľadom na zásadu spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESJP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru... priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (predovšetkým na prietahy okresného súdu v skúmanom období, neprimeranú dĺžku konania, predmet sporu - určenie rodičovských práv a povinností k maloletým deťom a nemožnosť podieľať sa po dobu viac ako 3,5 roka na výchove maloletého), požaduje sťažovateľ priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 5.000,- eur.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho

sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

II.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho rozsudkom zo 14. februára 2017

Špecifickosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy spočíva okrem iného aj v tom, že k jej podaniu môže zásadne dôjsť až subsidiárne. Zmysel a účel zásady subsidiarity vyplýva aj z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho rozsudkom zo 14. februára 2017 ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnutý rozsudok okresného súdu a postup, ktorý predchádzal jeho vydaniu, pretože ho preskúmal krajský súd na základe odvolania sťažovateľa.

Na tomto základe ústavný súd sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní a jeho rozsudkom z 25. júla 2017

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory

všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Integrálnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 209/04).

Aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy odôvodniť svoje rozhodnutia, ale nemožno ho chápať tak, že vyžaduje, aby na každý argument strany bola daná podrobná odpoveď. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie vyplývajúcu z čl. 6 ods. 1 dohovoru, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti daného prípadu. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, bod 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. 12. 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. 5. 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

Krajský súd ako odvolací súd napadnutým rozsudkom z 25. júla 2017 v časti potvrdil a v časti zmenil rozsudok okresného súdu. Krajský súd poukázal na rozsudok okresného súdu, na odvolania sťažovateľa a navrhovateľky a následne v relevantnej časti odôvodnenia uviedol:

„18. Hmotno-právnymi podmienkami pre nariadenie striedavej starostlivosti, ktoré musia byť kumulatívne splnené, sú – ak obidvaja rodičia sú spôsobilí dieťa vychovávať, – obidvaja rodičia majú o osobnú starostlivosť o dieťa záujem, – je to v záujme dieťaťa, – budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa.

19. V súdnej veci niet pochybnosti, že obidvaja rodičia sú spôsobilí dieťa vychovávať a majú na to vytvorené vhodné podmienky. Rovnako nie je sporné, že obidvaja rodičia majú o osobnú starostlivosť o dieťa záujem. Podľa názoru odvolacieho súdu však v danom prípade nie sú splnené ďalšie podmienky nariadenia osobnej starostlivosti, keď nemožno konštatovať, že nariadenie striedavej osobnej starostlivosti je v záujme dieťaťa a že by takto boli lepšie zaistené potreby dieťaťa ako v prípade, keď bude dieťa zverené do osobnej starostlivosti matky.

20. Vhodnosť či nevhodnosť zverenia dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti závisí od viacerých faktorov, ktorými sú napr. osobnosť dieťaťa, jeho vek, povahové vlastnosti

dieťaťa, vývojové možnosti, adaptovateľnosť, citové väzby rodičov k dieťaťu, citové väzby detí k rodičom, výchovné schopnosti a povahové vlastnosti rodičov, životné a materiálne pomery obidvoch rodičov, úroveň komunikácie medzi rodičmi, vzdialenosť medzi oddelenými bydliskami rodičov a iné. Všetky tieto kritériá musia byť posudzované v najlepšom záujme dieťaťa.

21. *Pokiaľ sa jedná o citové väzby dieťaťa a výchovné prostredie u obidvoch rodičov, z vykonaného dokazovania možno konštatovať, že dieťa má citové väzby k obidvom rodičom. Rovnako je zvyknuté na prostredie u obidvoch rodičov.*

22. *Sú tu však faktory, ktoré odvolací súd rovnako ako súd prvej inštancie viedli k záveru, že striedavá osobná starostlivosť by nezabezpečila dieťaťu stabilitu a zdravý psychomotorický vývoj. Obidvaja rodičia sú výrazne odlišné osobnosti žijúce v úplne odlišnom prostredí a majú diametrálne odlišné predstavy o fungovaní rodiny a rodičovského vzťahu. Výrazným faktorom, ktorý je potrebné brať do úvahy pri rozhodnutí o striedavej starostlivosti, je vzájomný vzťah a vzájomná komunikácia rodičov. Nejde síce o jediný rozhodujúci faktor, pri nariadení striedavej starostlivosti je však vzájomná komunikácia dôležitá. Pri striedavej osobnej starostlivosti je potrebné, aby rodičia spolu komunikovali, a to nielen pri odovzdávaní dieťaťa, ale aj o jeho výchove, školských, mimoškolských aktivitách, zdravotnom stave, trávení voľného času a vôbec všetkých záležitostiach, ktoré s výchovou dieťaťa súvisia. Z obsahu spisu vyplýva, že konflikty medzi rodičmi vznikajú už aj pri odovzdávaní dieťaťa za účelom realizácie styku. Tieto skutočnosti nepochybne vplývajú na zdravý vývoj maloletého T. Je preto nepredstaviteľné, aby maloletý T. vyrastal v dvoch navzájom nepriateľských prostrediach.*

23. *Nepochybne v súčasnom období je preferenčnou osobou maloletého dieťaťa matka, ktorá od jeho narodenia celodenne zabezpečovala starostlivosť o dieťa a naďalej ju aj zabezpečuje s tým, že dieťa už navštevuje kolektívne zariadenie.*

24. *Za účelom posúdenia, aké výchovné prostredie je pre maloletého najvhodnejšie, okresný súd vykonal znalecké dokazovanie znalcom z odboru psychológie (znalecký posudok č. 33/2016), z ktorého záverov vyplýva nevhodnosť nariadenia striedavej starostlivosti vzhľadom na nedostatok osobnostných predpokladov otca, ktorý si hľadá v dieťati útočisko, utieka sa k dieťaťu, ku ktorému si vytvoril tesný citový vzťah, ktorým si kompenzuje svoje neúspechy (rozpad manželstva, strata zamestnania, choroby). Tieto odborné vysvetlené závery znalca nespochybnil ani znalecky posudok č. 1/2017 vypracovaný na žiadosť otca, ktorý, ako správne na to poukázal súd prvej inštancie, nemohol posúdiť a ani neposudzoval vhodnosť navrhovanej striedavej osobnej starostlivosti, keďže predmetom znaleckého skúmania nebolo dieťa ani matka.*

25. *Krajský súd k odvolacím námietkam otca udáva, že znalecký posudok je dôležitým dôkazným prostriedkom pri rozhodovaní o výchove dieťaťa, nie však jediným, pričom všetky dôkazy musia byť vyhodnocované jednotlivo, ako aj vo vzájomných súvislostiach. Nariadenie ďalšieho kontrolného znaleckého dokazovania v danom prípade nebolo potrebné, keďže nielen znalecký posudok, ale aj iné priame a nepriame dôkazy vykonané v konaní poskytli súdu dostatočný skutkový podklad pre rozhodnutie o osobnej starostlivosti.*

26. *Odvolací súd má za to, že vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti striedavá starostlivosť o maloletého by nebola na prospech maloletému a nebola by v súlade s jeho najlepším záujmom.*

27. *Dieťa má právo na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom, toto právo dieťaťa (nie právo rodiča) nemusí byť zabezpečené iba inštitútom striedavej starostlivosti, ale môže byť zabezpečené aj úpravou styku rodiča, ktorému dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti.*

Práve hmotnoprávna úprava Zákona o rodine v ust. § 24 dáva priestor, aby súd zvážil, akým spôsobom sa po rozvode manželstva ktorý z rodičov bude podieľať na výchove maloletého dieťaťa, či je v súlade s jeho záujmom, aby dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti jedného z rodičov za súčasnej úpravy styku druhého rodiča alebo zverené do striedavej starostlivosti, z vyššie uvedených dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že striedavá starostlivosť v danom prípade nie je vhodná. Vzhľadom však na pozitívny citový vzťah otca a syna je podľa názoru súdu potrebné, aby otec bol v čo najširšom styku s maloletým dieťaťom a takouto formou sa podieľal na prehlbovaní tohto citového vzťahu a výchove dieťaťa.

28. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje, že vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania, kedy bol zistený pozitívny citový vzťah medzi otcom a dieťaťom, okresný súd dostatočne široko upravil styk otca s dieťaťom, a to každý druhý víkend v mesiaci a každý druhý týždeň od stredy do štvrtka. Napriek námietkam matky túto úpravu styku považuje odvolací súd za optimálnu, tak, aby bol budovaný citový vzťah syna nielen k matke, ktorá je preferenčným rodičom, ale aj k otcovi, ktorý sa takouto formou bude podieľať na jeho výchove. Odvolací súd zároveň považoval za potrebné, aj keď došiel k záveru o nevhodnosti striedavej osobnej starostlivosti, aby sa otec ešte v širšom rozsahu podieľal na výchove dieťaťa formou úpravy styku, a to aj počas veľkonočných a vianočných sviatkov, keď ide o osobitné obdobia, kedy je dôležité, aby sa najbližší príbuzní, čo nepochybne otec s dieťaťom sú, stretávali. Preto zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a upravil styk otca s dieťaťom aj počas veľkonočných a vianočných sviatkov.

29. Pokiaľ ide o námietky matky k rozsahu styku v čase od stredy do štvrtka (skoré vstávanie dieťaťa), odvolací súd tieto považoval za účelové a neopodstatnené.

30. Naopak odvolací súd apeluje na matku, aby si uvedomila, že ako preferenciu rodič, ktorému dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti, je povinná okrem riadneho zabezpečovania tejto osobnej starostlivosti vytvoriť priestor na to, aby otcovi bol umožnený v nariadenom rozsahu styk so svojim dieťaťom. Aj po rozpade manželstva rodičia a deti majú naďalej prirodzený biologický vzťah, ktorý je potrebné prehlbovať a je dôležitou úlohou rodiča, ktorému bolo dieťa zverené do starostlivosti, aby vytvoril priestor pre vplyv druhého rodiča aj po rozvode manželstva na výchovu dieťaťa. Pokiaľ by preferenčný rodič, v tomto prípade matka, nebola schopná takýto priestor zabezpečiť, mohlo by to byť do budúcnosti dôvodom pre zmenu osobnej starostlivosti dieťaťa.

31. Na druhej strane ale odvolací súd konštatuje, že z obsahu spisu nemôže konštatovať, že matka bráni otcovi v styku s maloletým dieťaťom a nariadený styk (predbežným opatrením) nedodržiava, keď upozornenia otca, ktoré doručil súdu, sú jednostranné a nemožno z nich vyvodiť, že by matka otcovi styk neumožnila.

32. Otec namieta v konaní nevypočutie maloletého dieťaťa a nezisťovanie jeho názoru, v čom vidí rozpor s ustanoveniami Zákona o rodine, ako aj CMP. Odvolací súd sa ale s touto odvolacou námietkou nestotožňuje. Predovšetkým je treba poukázať na skutočnosť, že maloletý T. mal v čase začatia konania 1 rok. V súčasnosti je vo veku takmer 5 rokov. Vzhľadom na takýto nízky vek dieťaťa podľa názoru odvolacieho súdu nie je schopné formulovať svoje názory. Z obsahu spisu však vyplýva, že v súdnej veci bolo dieťa vypočuté znalcom, ktorý vykonal pohovor s dieťaťom, a to s prihliadnutím na jeho vek a s odborným prístupom...

38. Z uvedených dôvodov odvolací súd považuje výroky II. (zverenie maloletého T. do osobnej starostlivosti matky), VI. (zamietnutie návrhu otca na striedavú osobnú starostlivosť), VII. (zamietnutie návrhu matky vo zvyšku) za vecne správne, a preto v tomto rozsahu rozsudok okresného súdu potvrdil.

39. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd zmenil rozsudok o úprave styku otca s maloletým T., keď sa stotožnil so širokou úpravou styku, tak ako ju upravil súd prvej inštancie každý parný víkend v mesiaci v čase od piatku od 17:00 hod. do nedele do 17:00 hod. a každý nepárny týždeň v mesiaci od stredy od 16:00 hod. do štvrtka do 07:00 hod. považoval za potrebné upraviť styk aj počas Vianoc a Veľkej noci, tak ako to vyplýva z výroku rozsudku, aby otec mohol aj počas týchto významných sviatkov tráviť čas s maloletým T. a vplývať tak na jeho výchovu.

40. So zverením dieťaťa do osobnej starostlivosti matky úzko súvisí aj informačná povinnosť, ktorú súd uložil matke vo výroku V. napadnutého rozsudku, a to každú nepárnu nedeľu o 17:00 hod. telefonicky, resp. cez sociálne siete informovať otca o aktuálnom zdravotnom stave a vývine maloletého a umožniť otcovi telefonicky, resp. cez sociálne siete kontakt s maloletým. Odvolací súd po preskúmaní veci došiel k záveru, že na uloženie takejto povinnosti matke neboli splnené hmotnoprávne podmienky.

41. Nepochybne informačná povinnosť vyplýva rodičovi, ktorému bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti voči druhému rodičovi z ust. § 24 ods. 5 Zákona o rodine. Možno ju však uložiť len ak sa jej rodič, ktorému nebolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, domáha na súde a za predpokladu, že druhý rodič túto povinnosť dobrovoľne nerešpektuje to však z vykonaného dokazovania nevyplýva.

42. Rodičia by sa mali zásadne dobrovoľne informovať o všetkých zdravotných problémoch a vážnejších výchovných problémoch, ktoré nastali v dobe, keď sa o dieťa osobne starali. Uloženie informačnej povinnosti rodičovi musí sledovať práve tento zmysel. Uloženie informačnej povinnosti by nemalo byť prostriedkom na šikanovanie preferenčného rodiča.

43. Súd prvej inštancie uložil matke informačnú povinnosť každú druhú nedeľu v mesiaci, čo podľa názoru odvolacieho súdu nezodpovedá zmyslu a účelu zákona. Podľa nariadenej úpravy styku sa otec s dieťaťom bude stretávať prakticky každý týždeň (každý druhý víkend v týždňoch, keď sa s dieťaťom nebude stretávať cez víkend, bude sa s ním stretávať zo stredy na štvrtok), teda bude mať nielen dostatočný kontakt s dieťaťom, ale bude mať aj dostatočný prehľad o zdraví a správaní sa maloletého T. Zároveň aj v prípade zverenia dieťaťa do osobnej starostlivosti matky je otec naďalej zákonným zástupcom dieťaťa a vzhľadom aj na miesto jeho bydliska v prípade potreby mu nič nebráni informovať sa o zdravotnom stave dieťaťa aj u ošetrojúceho lekára. Medzi účastníkmi ide o prvé meritórne rozhodnutie dotýkajúce sa ich vzájomných vzťahov, čo aj pre matku znamená novú situáciu, keď matka sa bude musieť vysporiadať s povinnosťami, ktoré jej vyplývajú zo zverenia dieťaťa do jej osobnej starostlivosti a vytvoriť otcovi priestor, aby sa mohol podieľať na výchove dieťaťa. V súčasnom štádiu konania sa preto nejaví vhodne ukladať matke túto povinnosť takýmto formálnym spôsobom, keď už vzhľadom na frekvenciu styku, keď otec bude v pravidelnom osobnom styku s dieťaťom, ako aj pri zohľadnení skutočnosti, že v prípade maloletého T. ide v zásade o zdravé dieťa, nie je potrebné tak časté plnenie informačnej povinnosti, ktoré je v zásade potrebné iba pri chorobe alebo poruchách správania maloletého T.

44. Zároveň vzhľadom na frekvenciu styku, ako aj vek dieťaťa nie je dôvod ukladať matke povinnosť umožňovať otcovi styk aj telefonicky alebo cez sociálne siete, ktorá možnosť sa spravidla v súdnej praxi volí vtedy, keď nie je možný osobný kontakt. Z uvedených dôvodov odvolací súd zrušil výrok V. rozsudku okresného súdu. “

Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu vychádzal zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08,

IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09).

Ústavný súd preto preskúmal aj rozsudok okresného súdu zo 14. februára 2017, ktorým tento rozhodol o rozvode manželstva sťažovateľa a navrhovateľky a upravil výkon ich práv a povinností k maloletému. K otázke zverenia maloletého do osobnej starostlivosti navrhovateľky a úprave styku so sťažovateľom okresný súd uviedol:

„15. *Vzhľadom na to, že rodičia sa nedokázali zhodnúť v otázke starostlivosti o maloletého, súd uznesením zo dňa 13. 01. 2016 ustanovil znalca z odboru psychológia, zo záverov, ktorého vyplynulo, že matka dieťaťa má k otcovi negatívny vzťah miernej intenzity. Jeho počínanie v nej vyvoláva iracionálnu obavu, že ju chce o dieťa pripraviť. Otec dieťaťa má k matke intenzívny ambivalentný vzťah, v ktorom sa miešajú city lásky a hnevu. Zo záverov znaleckého posudku ďalej vyplynulo, že znalec odporúča zveriť dieťa do osobnej starostlivosti matky. Zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti otca, alebo striedavá osobná starostlivosť rodičov v tomto prípade je kontraindikovaná. Znalec odporučil upraviť styk otca s dieťaťom na frekvenciu 2 x do mesiaca (každý druhý týždeň) v intervale od piatku do nedele s dvomi prenocovaniami.*

16. *Vzhľadom na námietky manžela a otca maloletého, že vyšetrenie u znalca neprebehlo štandardným spôsobom a on bol v čase vyšetrenia pod vplyvom liekov, súd predvolal znalca na pojednávanie, kde uviedol, že si už presne na hodinu kedy došlo k vyšetreniu nepamätal, ale zvyčajne k vyšetreniu dochádza o 09:00 hod. ráno. Keďže strávil 40 rokov na psychiatrii, preto vie aké je správanie ľudí pod vplyvom liekov a čo sa týka otca maloletého, správal sa tak, ako teraz v pojednávacej miestnosti. Vyšetrenie otca prebehlo štandardným spôsobom. Bežne prichádza do styku aj s psychicky chorými ľuďmi a na ich zdravotný stav aktuálny v čase vyšetrenia sa ich pýta v prípade ak predchádza anamnestický údaj.*

17. *Na záveroch svojho znaleckého posudku zotrval s tým, že matka dieťaťa má k otcovi dieťaťa negatívny vzťah miernej intenzity. Jeho počínanie v nej vyvoláva iracionálnu obavu, že ju chce o dieťa pripraviť. Otec dieťaťa má k matke dieťaťa intenzívny ambivalentný vzťah, v ktorom sa miešajú city lásky a hnevu. Maloletý má pozitívny vzťah k obojmu rodičom, pričom na základe vyšetrenia doporučil zveriť maloletého do osobnej starostlivosti matky, pričom prípadné zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca, alebo do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov je v tomto prípade kontraindikovaná. Odporučil upraviť styk otca s dieťaťom na frekvenciu dvakrát do mesiaca v intervale od piatku do nedele.*

18. *Vyjadril sa, že to, že neodporúčal zveriť maloletého do osobnej starostlivosti otca, prípadne do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, bližšie rozobral v znaleckom posudku s tým, že hlavným problémom je to, že otec si pletie potreby dieťaťa so svojimi potrebami. V podstate sa k maloletému utieka a vzhľadom na rôzne životné peripetie je pre neho dieťa útočiskom, čo v danom prípade nepovažuje za dobré. Jednoducho povedané, otec si z dieťaťa robí partnera, čo v tomto veku nie je vhodné ani dobré a teda je to zaťažujúce pre dieťa. Otec je traumatizovaný zážitkom, že jeho otec ich opustil a nastáhoval sa k inej žene a teraz sa bojí, že to isté sa stane jeho synovi. Takéto zmysľovanie však nie je dobrá analógia. Odporučil styk otca s dieťaťom dvakrát do mesiaca dlhšieho trvania aj s prespaním, ale podľa jeho názoru to ťažisko rozhodovania a zodpovednosti by malo byť na matke...*

28. *Pri určení zverenia maloletého T. do starostlivosti toho ktorého z rodičov, súd vychádzal najmä zo záverov znaleckého posudku, z ktorého vyplynulo, že matka dieťaťa má k otcovi dieťaťa negatívny vzťah miernej intenzity. Jeho počínanie v nej vyvoláva iracionálnu*

obavu, že ju chce o dieťa pripraviť. Otec dieťaťa ma k matke dieťaťa intenzívny ambivalentný vzťah, v ktorom sa miešajú city lásky a hnevu. Maloletý má pozitívny vzťah k obom rodičom, pričom na základe vyšetrenia znalec doporučil zveriť maloletého do osobnej starostlivosti matky, pričom prípadné zverenie maloletého do osobnej starostlivosti otca, alebo do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov je v tomto prípade kontraindikovaná. Odporučil upraviť styk otca s dieťaťom na frekvenciu dvakrát do mesiaca v intervale od piatku do nedele.

29. Aj napriek tomu, že otec maloletého namietal predmetný posudok, pričom predložil súdu znalecký posudok č. 1/2017 PhDr. K. K., ktorý si dal vypracovať, súd tento znalecký posudok pri rozhodovaní nebral do úvahy, nakoľko tento bol zameraný len jednostranne na vyšetrenie osobnosti otca a preto nebol spôsobilý byť dôkazom v predmetnom konaní. Vzhľadom na tieto skutočnosti preto súd zveril maloletého do osobnej starostlivosti matky s právom oboch rodičov zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok.

30. Rovnako súd vychádzal zo znaleckého posudku aj pri úprave styku otca s maloletým, pričom tento upravil tak, že otec maloletého je oprávnený stretávať sa s maloletým každý párnny víkend v mesiaci v čase od piatku od 17:00 hod. do nedele do 17:00 hod., a každý nepárny týždeň v mesiaci od stredy od 16:00 hod. do štvrtka do 07:00 hod., pričom si maloletého prevezme od matky v mieste bydliska maloletého v určený čas, kde ho aj v určený čas matke maloletého odovzdá. Zároveň uložil matke maloletého povinnosť každú nepárnu nedeľu v mesiaci o 17:00 hod. telefonicky, resp. cez sociálne siete informovať otca o aktuálnom zdravotnom stave a vývine maloletého a umožniť otcovi telefonicky, resp. cez sociálne siete kontakt s maloletým.

31. Súd je toho názoru, že pri takejto frekvencii stretnutí otca s maloletým, tento bude mať dostatočný vplyv na výchovu maloletého a súčasne obaja budú mať dostatok priestoru na vybudovanie si vzájomných vzťahov.

32. S poukazom na tieto skutočnosti, keďže podľa znalca striedavá starostlivosť by nebola maloletému na prospech, návrh otca v tejto časti zamietol. “

Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu, okresný súd pri rozhodovaní o zverení maloletého ustanovil znalca a následne znalca vypočul. Poukázal na závery znalca – ktoré vyplynuli zo znaleckého posudku a taktiež z jeho výsluchu – podľa ktorých vzhľadom na vzťah sťažovateľa k maloletému – ktorý je skôr partnerský ako otcovsko-synovský, rozhodol tak, že zveril maloletého do osobnej starostlivosti navrhovateľky. Vo vzťahu k súkromnému znaleckému posudku, ktorý predložil sťažovateľ – okresný súd uviedol, že na tento znalecký posudok neprihliadol z dôvodu, že sa zamerával len na vyšetrenie osobnosti otca. Krajský súd v odvolacom konaní uviedol, že súkromný znalecký posudok nespochybnil závery znaleckého posudku vypracovaného súdom ustanoveným znalcom – týkajúci sa povahy vzťahu sťažovateľa s maloletým, ktorý sa skrze tento vzťah snaží prekonať neúspechy v živote. Poukázal tiež na to, že tento súkromný znalecký posudok nijako neskúma maloletého, prípadne navrhovateľku. Uvedené právne závery považuje ústavný súd za dostatočný podklad pre výroky napadnutých rozsudkov – ktorými bol maloletý zverený do osobnej starostlivosti navrhovateľky a ktorým bol upravený režim styku sťažovateľa s maloletým. Tieto právne závery ústavný súd nepovažuje za arbitrárne a ani za zjavne neodôvodnené, preto sú ústavne udržateľné.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa – že maloletý nebol vypočutý, prípadne že nebol zisťovaný jeho názor – ústavný súd poukazuje na to, že primárne ide o právo maloletého byť vypočutý, prípadne právo na zistenie jeho názoru. Ústavný súd v tejto súvislosti odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej sťažnosť nemôže podať fyzická osoba alebo

právnická osoba, ktorá namieta porušenie základných práv alebo slobôd iných osôb, nie svojich (m. m. I. ÚS 56/98, IV. ÚS 298/2011). Vychádzajúc z argumentácie sťažovateľa, že nevypočítím maloletého, resp. tým, že nebol zisťovaný jeho názor – sa rozhodlo o jeho zverení do osobnej starostlivosti navrhovateľky – a tak mali byť porušené označené práva sťažovateľa – ústavný súd preskúmal aj túto námietku, keďže touto argumentáciou sťažovateľ preukazuje porušenie svojich práv podľa ústavy a dohovoru.

V súvislosti s námietkou nevypočítania maloletého, resp. nezisťovania jeho názoru – ústavný súd poukazuje na odôvodnenie napadnutých rozsudkov, podľa ktorých konajúce súdy poukázali zhodne na vek maloletého, na základe ktorého dospeli k záveru o tom, že nebolo možné zisťovať názor maloletého na prejednávané skutočnosti. Krajský súd navyše poukázal na to, že postoj maloletého zisťoval súdom ustanovený znalec, ktorý ho vypočul pri vypracovaní znaleckého posudku.

Ústavný súd v tomto smere poukazuje na to, že maloletý v čase začatia konania – 3. decembra 2013 – mal jeden rok a štyri mesiace. V čase rozhodnutia okresného súdu – 14. februára 2017 – mal maloletý štyri roky a sedem mesiacov a v čase rozhodnutia krajského súdu – 25. júla 2017 – mal maloletý necelých päť rokov. Vychádzajúc z uvedeného nemožno právny záver konajúcich súdov o tom, že maloletý v uvedenom veku nebol schopný sformulovať svoj názor na prejednávané skutočnosti, považovať za arbitrárny a ani zjavne neodôvodnený, preto je ústavne udržateľný.

Pokiaľ ide argumentáciu sťažovateľa judikatúrou Ústavného súdu Českej republiky resp. ústavného súdu – ústavný súd poukazuje, že okolnosti vecí, na ktoré odkazuje sťažovateľ, boli odlišné od skutkových okolností v tejto veci. Vo veci sp. zn. I. ÚS 3304/13 išlo o rozhodovanie o neúčinnosti darovacej zmluvy a týkala sa maloletých vo veku 16 a 9 rokov. Vo veci sp. zn. IV. ÚS 3900/14 išlo o súhlas so zmenou priezviska maloletého, ktorý mal takmer 15 rokov. Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 454/2011 vyslovil porušenie špecifikovaných práv maloletej podľa ústavy, dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa z dôvodu, že konajúce súdy nezisťovali názor maloletej (ktorá v čase rozhodovania dovolacieho súdu mala dva roky, pozn.) prostredníctvom príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí – výsluchom na pojednávaní v konaní o návrat maloletej do krajiny obvyklého pobytu.

Ústavný súd považuje výklad príslušných ustanovení CMP a zákona o rodine krajským súdom v spojení s okresným súdom za logický a racionálny, tento výklad nie je v rozpore so zmyslom a účelom uvedených zákonných ustanovení, nemožno ho preto považovať za arbitrárny. Ústavný súd tiež konštatuje, že krajský súd v spojení s okresným súdom svoje právne závery primerane odôvodnili, tieto závery preto nie sú zjavne neodôvodnené. Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s napadnutým rozsudkom okresného súdu ako súdu prvej inštancie predstavuje dostatočný podklad pre výroky napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorým tento z časti potvrdil a z časti zmenil napadnutý rozsudok okresného súdu.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej konšatoval, že postup súdneho orgánu, ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi konania v občianskoprávnej alebo trestnoprávnej veci, nemožno považovať za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by naznačovali možnosť porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym

názorom krajského súdu v spojení s právnym názorom okresného súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad príslušných ustanovení CMP a zákona o rodine krajským súdom ako odvolacím súdom v spojení s okresným súdom ako súdom prvej inštancie takéto nedostatky nevykazuje.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľom namietané skutočnosti neindikujú možnosť vysloviť porušenie v sťažnosti označených práv hmotného charakteru, t. j. základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru.

Na tomto základe ústavný súd sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

II.3 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom krajského súdu v napadnutom konaní

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti smerujúcej proti zbytočným prietahom v súdnom konaní ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktorý vylučuje, aby ten orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (III. ÚS 263/03, IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, III. ÚS 342/08).

Zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže vyplývať aj z toho, že porušenie uvedených práv sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, v ktorom už v sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy označený všeobecný súd meritórne rozhodol pred jej podaním (II. ÚS 184/06), a preto už k namietanému porušovaniu týchto práv nečinnosťou tohto súdu v čase doručenia sťažnosti nemohlo dochádzať (m. m. II. ÚS 387/06).

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako

zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde), pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

Ústavný súd konštatuje, že predmetom predbežného prerokovania tejto časti sťažnosti je preskúmanie opodstatnenosti tvrdenia sťažovateľa, podľa ktorého postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom krajského súdu v napadnutom konaní malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Zo sťažnosti je zrejmé, že okresný súd v napadnutom konaní rozhodol rozsudkom zo 14. februára 2017 s tým, že sťažovateľ aj navrhovateľka proti tomuto rozsudku podali odvolanie. O odvolaniach rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom z 25. júla 2017, pričom sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že tento rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 11. augusta 2017. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom krajského súdu v napadnutom konaní vedenom sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. októbra 2017, t. j. v čase, keď tieto konania boli právoplatne skončené. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že k namietanému porušovaniu v sťažnosti označeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom krajského súdu v napadnutom konaní už nemohlo dochádzať, preto sťažnosť v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.